

УДК 281.95:271 (477.83)

DOI <https://doi.org/10.24919/2312-2595.14/56.1>

Юрїї СТЕЦИК

доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Львівська область, Україна, індекс 82100 (stetsyk_u_o@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1795-687X>

ResearcherID: <https://publons.com/researcher/1959605/E-5136-2018>

Бібліографічний опис статті: Стецик, Ю. (2023). Історіографія просопографічних досліджень василіянського чернецтва Східної Галичини. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 14(56), 11–19, doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.14/56.1>

ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОСОПОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВАСИЛІЯНСЬКОГО ЧЕРНЕЦТВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

Анотація. *Мета дослідження* – простежити процес нагромадження біографічних відомостей про василіянське чернецтво Східної Галичини. **Методологія дослідження** базується на співставленні повідомлень дослідників із документацією особового походження. **Наукова новизна** полягає у тому, що узагальнено відомості про дослідників біографічних студій василіянського чернецтва. **Висновки.** Різні покоління істориків зробили свій науковий внесок у вивчення біографій василіянського чернецтва Галицької провінції. Зокрема, дослідили історичні передумови зародження різних проєктів з об'єднання руських монастирів в окреме чернече згромадження, незалежне від київського митрополита. Значний акцент дослідники зробили на реконструкції монастирської мережі, яка постійно змінювалася у зв'язку із проведенням реформ. Значний акцент зроблено на дослідженні Добромильської реформи, яка значною мірою модернізувала василіянське чернецтво. Біографічні студії українських та польських дослідників спрямовані на реконструкцію життєписів визначних діячів Галицької чернечої провінції. Натомість досі залишається практично невивченою діяльність рядового монашества, яка провадила повсякденний аскетичний подвижницький спосіб життя.

Ключові слова: історіографія, Східна Галичина, просопографія, Василіянський Чин, монах.

Yurii STETSYK

PhD hab. (History), Professor, Professor at the Department of History of Ukraine and Law, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko str., Drohobych, Lviv region, Ukraine, postal code 82100 (stetsyk_u_o@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1795-687X>

ResearcherID: <https://publons.com/researcher/1959605/E-5136-2018>

To cite this article: Stetsyk, Yu. (2023). Istoriohrafia prosopohrafichnykh doslidzhen vasyliianskoho chernetstva Skhidnoi Halychyny [Historiography of prosopographic studies of the Basilian monasticism of Eastern Galicia]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 14(56), 11–19, doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.14/56.1> [in Ukrainian].

HISTORIOGRAPHY OF PROSOPOGRAPHIC STUDIES OF THE BASILIAN MONASTICISM OF EASTERN GALICIA

Summary. *The purpose of this study* is to trace the process of accumulating biographical information about the Basilian monasticism of Eastern Galicia. **The research methodology** is based on the comparison of researchers' reports with documentation of personal origin. **The scientific novelty** is that the information about researchers of biographical studies of Basilian monasticism is summarized. **Conclusions.** Different generations

© Стецик Юрїї, 2023

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

of historians made their scientific contribution to the study of the biographies of the Basilian monasticism of the Galician province. In particular, the historical prerequisites for the creation of various projects to unify Russian monasteries into a separate monastic community, independent of the Kyiv metropolitan, were investigated. The researchers put a significant emphasis on the reconstruction of the monastery network, which was constantly changing in connection with the implementation of reforms. Considerable emphasis is placed on the study of the Dobromil reform, which significantly modernized the Basilian monasticism. Biographical studies of Ukrainian and Polish researchers are aimed at reconstructing the biographies of prominent figures of the Galician monastic province. On the other hand, the activities of ordinary monasticism, which led an everyday ascetic lifestyle, remain practically unstudied.

Key words: *historiography, Eastern Galicia, prosopography, Basilian Order, monk.*

Постановка проблеми. Чернецтво як один із різновидів духовної спільноти модерного періоду підавстрійської Галичини досі залишається малодослідженим. Адаже у церковній історіографії значна увага звертається на вивчення біографістики ієрархів Церкви та визначних духовних діячів епохи просвітництва. Тоді як непомітною залишається постать монаха, який докладав чималих зусиль на своєму життєвому шляху для досягнення духовного стану.

На сьогодні, коли досліджено історію окремих василіанських монастирів у їх інституційному розвитку, постає необхідність звернутися до постаті самого ченця, який інколи випадає із загального контексту розвитку обителів. Адаже особистість монаха повинна стати головним об'єктом вивчення історії монастирів, тоді як монастирське господарство, сакральне мистецтво та культура виступають як результат продуктивної праці чернецтва.

Мета статті – простежити процес нагромадження біографічних відомостей про василіанське чернецтво Східної Галичини.

Виклад основного матеріалу. Починаючи із другої половини ХІХ ст. з'являються праці, присвячені вивченню історії окремих монастирів. У цих краєзнавчих розвідках основна увага звертається на вивчення монастиря як певної церковної інституції: висвітлено фундаційно-майнові аспекти, господарську, релігійну та культурно-освітню діяльність (Коссак, 1867). Однак мало уваги зверталось на біографічний аспект студій.

Після проведення Добромильської реформи (1882–1902 рр.) назріла необхідність зібрати біографічні відомості про ченців, які спричинилися до реформування Чину (Hanrahan, 1973). Активізація у вивченні біограм василіанського чернецтва ранньомодерного часу спостерігається у міжвоєнний період. Галицькі історики Церкви започаткували спеціальне наукове видання «Записки ЧСВВ», на сторінках якого публікувались не тільки біографічні розвідки, присвячені ювілейним датам, але й документальні збірки життєписів василіан, укладені київським митрополитом Левом Кишкою (Скрутень, 1924).

У 20–30-их роках ХХ ст. над зібранням біографічного матеріалу наполегливо працював о. Роман Лукань, який переслідував мету укладення «Василіанської Енциклопедії» (ЦДІАУЛ, ф. 364, оп. 1, спр. 83).

Після Другої світової війни василіанський науковий осередок перемістився зі Львова, окупованого радянською атеїстичною владою, до Риму. В еміграції відновлено видання другої серії «Записок ЧСВВ», яка піднялася на вищий щабель наукових студій. Зокрема, «Записки ЧСВВ» було розділено на три секції: I – праці (монографії); II – статті; III – документальні збірки. У першій секції було видано біографічні дослідження київських митрополитів, окремих єпископів, протоархимандритів, однак постать пересічного монаха залишалася поза увагою спеціальних досліджень (Choma, 1953; Wojnar, 1958). Друга секція представлена вибірконими біографічними розвідками про окремих монахів (Назарко, 1982). Значний приплив джерельного матеріалу до реконструкції біографій митрополитів, єпископів, протоархимандритів, архимандритів, настоятелів віднаходимо у численних археографічних виданнях, які започаткував Атанасій Великий (Welykuj, 1959).

Із відновленням української державності на хвилі піднесеного духовного відродження відновлено студії з інституційного розвитку василіанських монастирів (Мицько, 1998). У сучасній польській церковній історіографії спостерігається тенденція розвитку просопографічних

досліджень чернецтва середньовічного та нового періодів історії Речі Посполитої (Derwich, 2000; Lorens, 2014). Відповідно, адаптація новітніх європейських наукових методологій сучасною українською церковною історіографією дає змогу розглянути історію Церкви та монастирів Київської унійної митрополії на якісно новому науковому рівні.

Проаналізувавши розвиток історіографічної думки за основними періодами еволюції історичної науки, зупинимося на виокремленні провідних напрямів нагромадження підставового біографічного матеріалу про василіянське чернецтво. Зокрема, охарактеризуємо такі напрями студій, як: історія монастирів; біографістика ієрархів церкви та чернецтва; культурно-освітня та духовна праця іноків; генеалогія родів, із яких рекрутувалося чернецтво.

Досить фрагментарні та поверхові біографічні згадки про провідних ченців-урядників подані в узагальнювальних працях з історії Василіянського Чину та його інститутів управління. Зокрема, історію Чину досліджували І. Гіжицький, М. Ваврик, І. Патрило (Wołyniak (Giżycki), 1904; Ваврик, 1979; Патрило, 1988).

Наступний напрям досліджень зосереджений на вивченні історії монастирів у регіональному та локальному вимірах. У сучасній церковній історіографії щоразу більшого розвитку набуває вивчення монастирів одночасно із згадками про її населеників за адміністративно-територіальним поділом: монастирі окремої єпархії (Гіль, 2007; Гіль, Скочиляс, 2013; Дух, 2013; Nabywaniec, 1998), монастирі окремої провінції (Патрило, 1982; Lorens, 2014).

Реконструкція біографій чернецтва неможлива без вивчення результатів їхньої діяльності. Василіянський Чин відзначився у розвитку української культури досить багатогранною діяльністю, у дослідженнях якої віднаходимо творців і носіїв василіянської духовної культури: вивчення монастирських і чернечих книгозбірень (Pidlypczak-Majerowicz, 2012; Альмес, 2015), шкільництва (Скрутень, 1926; Ваврик, 1971; Wojnar, 1974), друкарства (Getka, 2017; Wojnar, 1974), малярства (Голубець, 1930). Вибрано ті напрями культури, до яких найбільш помітний внесок зробило галицьке чернецтво.

У сучасній українській історичній науці значного розмаху набула генеалогія суспільних еліт. Так, за висновком І. Смутка, саме із шляхетських родів відбувалася рекрутація до василіянського чернецтва (Смуток, 2018). Менш дослідженим залишається генеалогія міщанських, селянських і священничих родів, вихідці із яких також спричинилися до розвитку Василіянського Чину.

Вважаємо, що найбільший внесок у створення підготовчого етапу для просопографічних досліджень зробили біографічні студії, серед яких можемо виокремити два провідних напрями: реконструкцію біографій ієрархів Унійної Церкви, які у розглядуваний період вибиралися із василіянського чернецтва, митрополити (Назарко, 1962), єпископи (Назарко, 1963; Choma, 1953; Wereda, 2013) та біограм окремих представників із монашества (Скрутень, 1936; Wojnar, 1958; Назарко, 1982; Szegda, 1976; Грім, 2017; Дух, 2013).

Упродовж другої половини XVIII – першої половини XIX ст. ченці продовжували фіксували найважливіші історичні відомості у монастирських хроніках і на їхній підставі укладали історичні довідки про окремі обителі для урядових установ Австрійської імперії. У цей час у середовищі василіянського чернецтва трапляються поодинокі намагання укласти загальний історичний огляд Галицької чернечої провінції в умовах релігійних реформ австрійських імператорів. Для оборони своїх обителів урядники Василіянського Чину пробують апелювати до історичного минулого свого згромадження.

У цей період у галицькій церковній історіографії у василіянському середовищі визріла ідея укладення історичного каталогу монастирів Галицької провінції. Цей каталог уклав о. Михайло Коссак (ЧСВВ), який подав історичні витoki чернецтва, почавши із Близького Сходу, і продовжив їх розгляд на українських землях, визначивши основні шляхи поширення (Коссак, 1867). Зокрема, запропонував інституційний розвиток українського монашества: зародження, поширення, діяльність, вплив, занепад та відновлення. Насвітлив історію українських монастирів із княжих часів до часу написання праці (1866 р.). До загального історичного нарису додані детальні списки монастирів із різних єпархій Київської митрополії. До укла-

дення історичної довідки про обителі залучив архівні матеріали, які здебільшого не збереглися. Тому ці фрагментарні нотатки мають певну наукову цінність для проведення досліджень. Наприкінці каталогу укладено реєстр протоігуменів Галицької провінції (1780–1866 рр.), що є цінним матеріалом для реконструкції біограм василіянського чернецтва. У праці також розглянуто інституційний розвиток чотирьох провінцій Чину (Литовської, Руської, Білоруської, Галицької), однак значний акцент зроблено на розкритті основних подій та релігійних реформ на території Галичини.

У міжвоєнний період більше уваги у дослідженні монастирів приділялося вивченню історії окремих обителів, життєписів чернецтва, укладенню каталогів рукописної і стародрукованої монастирської спадщини. Започатковане наукове періодичне видання «Записки ЧСВВ» переслідувало мету активізувати монастирські студії серед галицької української інтелігенції. У цей період зароджується проєкт щодо укладення Василіянської Енциклопедії, який так і не вдалося реалізувати через початок Другої світової війни.

По завершенні війни та ліквідації радянською владою інституційних структур Греко-Католицької Церкви в Україні біографічні дослідження галицького чернецтва перемістилися до Риму, де була генеральна управа Василіянського Чину. Багаторічне вивчення документальних матеріалів Ватиканських церковних архівів допомогли о. Михайлу Ваврику (ЧСВВ) укласти топографічно-статичну розвідку про Василіянський Чин XVII–XX ст. (Ваврик, 1979). До короткого, але змістовного історичного нарису долучено каталоги василіянських монастирів і монахів XVII–XIX ст. не тільки Святопокровської (Руської), але й Галицької, Литовської, Білоруської провінцій. Ця праця дає змогу оперативної віднайти необхідні статистично-довідкові матеріали та персоніфіковані відомості про галицьке чернецтво.

Друге видання нарисів історії Чину було присвячене 1000-річчю Хрещення Руси-України (1988 р.). У цьому виданні виокремлено окремих розділ із навітленням довідкових матеріалів та персональних відомостей про ченців.

У 1976 р. о. Мирон Шегда, який тривалий час досліджував постать Йосифа Велимина Рутського, зокрема, його внесок у створення правових основ для організації василіянського згромадження, уклав загальний історичний огляд Василіянського Чину, показавши інституційне формування його територіально-адміністративних одиниць (провінцій). Ця стаття має енциклопедично-довідковий характер і відповідно узагальнює науковий доробок попередніх поколінь (Szegda, 1976).

Розпочату справу о. Михайла Ваврика продовжили його учні: о. Порфирій Підручний, о. Исидор Патрило, о. Атанасій Пекар, о. Мелетій Соловій. Ця наукова генерація василіянського інтелектуального середовища спільними зусиллями працювала над написанням загальної інституційної історії Чину. Завдяки їхній наполегливій праці вдалося тричі видати нарис історії василіянських згромаджень. Кожне із наступних видань зазнавало певних змін і доповнень. Так, у першому виданні (1982 р.), присвяченому 100-річчю початку Добромильської реформи, розглянуто загальні відомості про початки і розвиток чернецтва тільки у Галичині до XVII ст. Детально подано історичний розвиток Чину у XVIII ст.: процеси поступового об'єднання галицьких монастирів (1693, 1711, 1739, 1743 рр.) та творення окремої Галицької провінції (1780 р.), в обителях якої у 1882 р. розпочато Добромильську реформу.

Друге видання нарисів історії Василіянського Чину було присвячене 1000-річчю Хрещення Руси-України. У ньому виокремлено розділ, присвячений Галицькій чернечій провінції (Патрило, 1988). У праці подана карта із кордонами Галицької провінції та підставові історичні відомості про її найбільші обителі. У додатках наведено реєстр протоархимандритів, протоігуменів, генеральних і провінційних капітул XVIII–XIX ст. Натомість відсутні відомості про консулторів генеральних і провінційних управ. Також до цього видання увійшли дослідження о. Порфирія Підручного про початок організації Чину та передумови утворення Галицької провінції. У першій частині описано організацію Василіянського Чину 1604–1637 рр. зусиллями Йосафата Кунцевича та митрополита Йосифа Рутського. У другій частині розглянуто історію та організацію Василіянського Чину від смерті Й. Рутського (1637 р.) до Дубнівської капітули

(1743 р.), коли відбулося об'єднання двох незалежних конгрегацій (Литовської і Руської) в один Чин. Також укладено реєстр генеральних капітул Конгрегації Пресвятої Трійці та головних її Управ (1617–1743 рр.) (Підручний, 1988). Однак відсутні відомості про рішення провінційних капітул і консулт.

На підставі двох розглянутих видань (1982, 1988 рр.) у 1992 р. було синтезовано історичні розвідки в окреме спеціальне видання, яке не втратило своєї актуальності. Адже у цьому виданні представлено історичний огляд чернечого життя від княжих часів до 1992 р. У двох розділах охарактеризована історія Галицької провінції. У своїй статті о. Порфирій Підручний розглядає побіжно історичні передумови утворення провінції, а натомість більше уваги приділяє висвітленню досить затяжного процесу об'єднання Руського та Литовського Згромаджень в один Чин. Адже дослідник, працюючи багато років у римських архівах, натрапив на відповідну збірку документів, яку використав для розкриття інтеграційних процесів (Підручний, 1992). Інший дослідник о. Ісидор Патрило (ЧСВВ) подав загальний огляд організації василіянського чернецтва 1743–1772 рр., називаючи цей невеликий період «золотою добою» Василіянського Чину. Запропонував класифікацію обителів на архимандрії, монастирі, резиденції. Представив загальні постанови генеральних і провінційних капітул (1743–1772 рр.). Розкрив історичні обставини, які спричинилися до запровадження нового територіально-адміністративного поділу цілого Василіянського Чину та його наслідки для подальшого розвитку чернецтва (Патрило, 1992). Проте не віднаходимо відомостей про скликання провінційних консулт, які регламентували життя чернецтва в межах окресленої територіальної одиниці – провінції. У додатках подано списки генеральних і провінційних капітул, протоархимандритів, протоігуменів. Однак відсутні реєстри консулторів генеральних і провінційних управ.

У сучасній польській історіографії помітна тенденція до вивчення різних інституцій Київської унійної митрополії. Домінантною в узагальненні досліджень окремої чернечої провінції є праця Беати Лоренс, яка в одному із розділів розглядає організаційну структуру Руського Чину св. Василя Великого у XVIII ст. (Lorens, 2014). Однак дослідниця подає короткий огляд традицій монастицизму, починаючи тільки із Люблінської унії, яка заклала правові основи творення Речі Посполитої, тоді як руське східне чернецтво сягає значно раніших часів. Адже загальновідомо, що православні монастирі як Київської Русі, так і Польсько-Литовської держави активно послуговувалися працями св. Василя Великого ще задовго до початку реформи київського митрополита Йосифа Рутського. Більшість уваги дослідниця зосередила на вивченні монастирської мережі провінції, обмежившись тільки 1743–1780 рр. (іменуючи її коронною, беручи за основу не загальноприйняту церковну титулатуру, а світський державницький термін, хоча для проведення дослідження використано тільки документи церковних і монастирських канцелярій, а відкинуто актові книги державних судових інституцій, тому й виникає певна неузгодженість у концептуальних підходах). Хоча дослідниця й подала традиційну класифікацію монастирів, охарактеризувавши їхні ранньомодерні фундації, але не запропонувала типологізації та періодизації інституційного розвитку розглядуваної провінції.

Висновки. Різні покоління істориків зробили свій науковий внесок у вивчення біографій василіянського чернецтва Галицької провінції. Зокрема, дослідили історичні передумови зародження різних проєктів з об'єднання руських монастирів в окреме чернече згромадження, незалежне від київського митрополита. Значний акцент дослідники зробили на реконструкції монастирської мережі, яка постійно змінювалася у зв'язку із проведенням реформ. Значний акцент зроблено на дослідженні Добромильської реформи, яка значною мірою модернізувала василіянське чернецтво. Біографічні студії українських та польських дослідників спрямовані на реконструкцію життєписів визначних діячів Галицької чернечої провінції. Натомість досі залишається практично невивченою діяльність рядового монашества, яка провадила повсякденний аскетичний подвижницький спосіб життя.

Джерела та література

- Альмес, І.** (2015). До історії формування книгозбірень монастирів Львівської єпархії в другій половині XVII – середині XVIII ст. *Історія релігій в Україні* : науковий щорічник. Кн. 1. Львів : Вид-во «Логос», с. 83–97.
- Балик, Б.** (1958). Монастирі Перемиської єпархії за владцтва Ін. Винницького. *Записки ЧСВВ*. Сер. II, сек. II, т. 3, с. 69–97. Рим : В-во отців-василіян.
- Ваврик, М.** (1958). По василіянських монастирях. Торонто : Видавництво й друкарня ОО. Василіян.
- Ваврик, М.** (1979). Нарис розвитку і стану Василіянського Чина XVII– XX ст. Топографічно-статистична розвідка. *Записки ЧСВВ*. Сер. II, сек. I, т. XI. Рим.
- Гіль, А.** (2007). Унійні монастирі Холмсько-Белзької єпархії (1596– 1720). *Ковчег : науковий збірник із церковної історії*. Ч. 5. Львів : Місіонер, с. 285–300.
- Гіль, А., Скочиляс, І.** (2013). Володимирсько-Берестейська єпархія XI – XVIII століть : історичні нариси. Львів : Львівська політехніка.
- Голубець, М.** (1930). Малярі-Василіяни на тлі західно-українського церковного малярства. *Записки ЧСВВ*. Т. 3, ч. 3–4, с. 450–468.
- Грім, Є.** (2017). Протоархимандрит Золотої доби. Життя і діяльність отця Іпатія Білінського (1704–1771). *Господь і я*. № 18. 2017, с. 35–37.
- Дух, О.** (2013). Віктор Василь Старожинський (1740–1808) – протоігумен Галицької провінції ЧСВВ і Жовківський архимандрит. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*. Вип. 13–14, с. 235–242.
- Дух, О.** (2017). Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період. Львів : Видавництво УКУ.
- Коссак, М.** (1867). Шематизм провинции св. Спасителя чина Св. Василия Великого в Галиции и короткій поглядъ на монастири и монашество руске, отъ заведеня на Руси вѣры Христовой ажъ по нынѣшное время. Львовъ : Типографія Института Ставропигіанского.
- Назарко, І.** (1962). Київські і Галицькі митрополити. Біографічні навриси (1590–1960). Торонто : В-во отців-василіян.
- Назарко, І.** (1963). Порфір Важинський – єпископ Холмський (1790– 1804). *Записки ЧСВВ*. Сер. II, сек. II, т. IV (X), fasc. 3–4, s. 527–533. Romae : PP. Basiliani.
- Назарко, І.** (1982). Сильветки перших василіян після Добромильської реформи. *Записки ЧСВВ*. Сер. II, сек. II, т. XI (XVII), с. 451–522. Рим : В-во отців-василіян.
- Мицько, І.** (1998). Святоуспенська Лавра в Уневі (кінець XIII ст. – кінець XX ст.). Львів : Свічадо, с. 203–204.
- Патрило, І.** (1982). Нарис історії Галицької Провінції ЧСВВ. *Записки ЧСВВ*. Сер. II, сек. II, т. XI (XVII). Рим : В-во. отців-василіян, с. 43–130.
- Патрило І.** (1988). Нарис історії Василіян від 1743 до 1839 р. *Записки ЧСВВ*. Сер. II, сек. II, т. XIII (XIX). Рим : В-во, отців-василіян, с. 183–283.
- Підручний, П.** (1988). Василіянський Чин від Берестейського З'єднання (1596) до 1743 р. *Записки ЧСВВ*. Сер. II, сек. II, т. XIII. Рим, с. 93–182.
- Скрутень, Й.** (1924). Життєписи Василіян. Виїмок з рукописного збірника митрополита Л. Кишки. *Записки ЧСВВ*. Т. I. Вип. 1, с. 35–56. Жовква : В-во Місіонар.
- Скрутень, Й.** (1926). Сторінки з історії монастирської школи в Лаврові. *Записки ЧСВВ*, Т. II, с. 437–438.
- Скрутень, Й.** (1939). Dubicki Glicery Grzegorz (1738–1813). *Polski Słownik Biograficzny*. Т. V. Kraków, s. 426–427.
- Смуток, І.** (2018). Руська шляхта Перемишльської землі (XIV–XVIII ст.). Історико-генеалогічне дослідження. Київ.
- ЦДІАУЛ** – Центральний державний історичний архів України у м. Львів.
- Choma, J.** (1953). Maximilianus Rylo episcopus Chelmensis et Peremyliensis (1759–1793). Romae : PP Basiliani.
- Derwich, M.** (2000). Klasztor a miasto w średniowieczu w historiografii europejskiej. Proba podsumowania. *Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym* (Opera ad historiam monasticam spectantia. Ser. 1, coll. 4), s. 21–50. Wrocław-Opole.
- Getka, J.** (2017). *U progu modernizacji. Ruskojęzyczne drukarstwo bazylikańskie XVIII wieku*. Warszawa.
- Hanrahan, J.** (1973). The Basilian Fathers, 1822–1972: A Documentary Study of One Hundred and Fifty Years of the History of the Congregation of Priests of St. Basil Basilian. Romae : PP Basiliani.

- Lorens, B.** (2014). *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743–1780*. Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014.
- Nabywaniec, S.** (1998). Diecezja przemyska greckokatolicka w latach 1772–1795. *Premisla Christiana. Przemysł*, 1992/1993, s. 9–294.
- Pidlypczak-Majerowicz, M.** (2012). Książka i biblioteka bazylikańska w XVII–XVIII w. oraz wpływ kasat na stan ich zachowania i opracowania. *Hereditas Monasteriorum*. Vol. 1, s. 85–97.
- Szegda, M.** (1976). Bratkowski Jerzy Onufry (ok. 1722–1790). *Encyklopedia Katolicka*. T. II. Lublin, s. 1045–1046.
- Szegda, M.** (1976). Zakon Bazylianów sw. Josafata. *Encyklopedia Katolicka*. T. II. Lublin, s. 139–143.
- Wawryk, M.** (1971). De studiis philosophico-theologicis in provincia Rutheno-Ucraina OSBM s. XVIII eorumque manualibus. *Analecta OSBM*. Ser. II, sec. II, vol. VII (XIII), fasc. 1–4. Romae : PP. Basiliani, s. 85–113.
- Welykyj, A.** (1959). Epistolae Metropolitanorum Kioviensium Catholicorum Leonis Kiška, Athanasii Szeptyckij, Floriani Hrebnyckij (1714–1762). *Analecta OSBM*. Ser II, sec. III, vol. IV. Romae : PP. Basiliani.
- Wereda, D.** (2013). Biskupi unickiej metropolii kijowskiej w XVIII wieku. Siedlce-Lublin.
- Wojnar, M.** (1958). De Protoarchimandrita Basilianorum (1617–1804). Romae : PP Basiliani.
- Wojnar, M.** (1974). Basilian seminaries, colleges and schools (XVII– XVIII). *Analecta OSBM*. Ser. II, sec. II, vol. IX. Romae : PP. Basiliani, s. 48–63.
- Wołyński (Giżycki I.M.)**. (1904). Z przeszłości zakonu bazylińskiego. *Przewod. Nauk. i Lit.* T. 32, s. 65–82.

References

- Almes, I.** (2015). Do istorii formuvannia knyhozbiren monastyriiv Lvivskoi yeparkhii v druhii polovyni XVII – seredyni XVIII st. [To the history of the formation of book collections of monasteries of the Lviv Diocese in the second half of the 17th – mid-18th centuries]. *Istoriia religii v Ukraini: naukovyi shchorichnyk*. Kn. 1. Lviv: Vyd-vo «Lohos», s. 83–97 [in Ukrainian].
- Balyk, B.** (1958). Monastyri Peremyskoi yeparkhii za vladystva In. Vynnytskoho [Monasteries of the Przemysł Diocese during the reign of In. Vynnytskyi]. *Zapysky ChSVV*. Ser. II, sek. II, t. 3, s. 69–97. Rym: V-vo ottshiv-vasyliian [in Ukrainian].
- Vavryk, M.** (1958). *Po vasyliianskykh manastyriakh* [On the Basilian monasteries]. Toronto: Vydavnytstvo y drukarnia OO. Vasyliian [in Ukrainian].
- Vavryk, M.** (1979). Narys rozvytku i stanu Vasyliianskoho Chyna XVII– XVIII st. Topohrafichno-statystychna rozvidka [Essay on the development and state of the Vasiliyansky Chyn of the 17th–20th centuries. Topographical and statistical survey]. *Zapysky ChSVV*. Ser. II, sek. I, t. XI. Rym [in Ukrainian].
- Hil, A.** (2007). Uniini monastyri Kholmko-Belzkoj yeparkhii (1596–1720) [Union monasteries of the Kholmko-Belgium diocese (1596–1720)]. *Kovcheh: naukovyi zbirnyk iz tserkovnoi istorii*. Ch. 5. Lviv: Misioner, s. 285–300 [in Ukrainian].
- Hil, A., Skochylas, I.** (2013). *Volodymyrsko-Berestejska yeparkhiia XI– XVIII stolit: istorychni narysy* [The Volodymyr-Berestei Diocese of the 11th–18th centuries: historical essays]. Lviv: Lvivska politekhnika [in Ukrainian].
- Holubets, M.** (1930). Maliari-Vasyliiany na tli zakhidno-ukrainskoho tserkovnoho maliarstva [Basilian painters against the background of Western Ukrainian church painting]. *Zapysky ChSVV*. T. 3, ch. 3–4, s. 450–468 [in Ukrainian].
- Hrim, Ye.** (2017). Protoarkhymandryt Zolotoi doby. Zhyttia i diialnist ottsia Ipatii Bilynskoho (1704–1771) [Proto-Archimandrite of the Golden Age. Life and activities of father Ipatiy Bilynskyi (1704–1771)]. *Hospod i ya*. № 18. 2017, s. 35–37 [in Ukrainian].
- Dukh, O.** (2013). Viktor Vasyl Starozhynskyi (1740–1808) – protoihumen Halytskoi provintsii ChSVV i Zhovkivskyi arkhimandryt [Victor Vasyl Starozhynskyi (1740–1808) is the protohiguman of the Galician province of the Ukrainian Orthodox Church and the Archimandrite of Zhovkiv]. *Naukovi zoshyty istorychnoho fakultetu Lvivskoho universytetu*. Vyp. 13–14, s. 235–242 [in Ukrainian].
- Dukh, O.** (2017). *Prevelebnii panny: Zhinochi chernechi spilnoty Lvivskoi ta Peremysl'skoi yeparkhii u ranomodernyi period* [Venerable Virgins: Female monastic communities of the Lviv and Przemysł dioceses in the early modern period]. Lviv: Vydavnytstvo UKU [in Ukrainian].
- Kossak, M.** (1867). *Shematyzm provyntsyy sv. Spasytelia chyna Sv. Vasyliia Velykoho v Halytsyy y korotkii pohliad na monastyiry y monashestvo ruske, ot zavedenia na Rusy vryi Khrystovoy azh po nynshnoe vremia* [Schematism of the province of St. Savior of the Order of St. Basil the Great in Galicia and a

- brief look at the Russian monasteries and monasticism, here are the establishments of the faith of Christ in Russia up to the present time]. Lvov: Typohrafiia Ynstitutu Stavropyhianskoho [in Ukrainian].
- Nazarko, I.** (1962). *Kyivski i Halytski mytropolity. Biohrafichni navrysy (1590–1960)* [Metropolitans of Kyiv and Galicia. Biographical essays (1590–1960)]. Toronto: V-vo ottsiv-vasyliian [in Ukrainian].
- Nazarko, I.** (1963). Porfir Vazhynskiy – yepyskop Kholmnyi (1790–1804) [Porfiry Vazhynskiy – Bishop of Kholmnyi (1790–1804)]. *Zapysky ChSVV*. Ser. II, cek. II, t. IV (X), fasc. 3–4, s. 527–533. Romae: PP. Basiliani [in Ukrainian].
- Nazarko, I.** (1982). Sylvetky pershykh vasyliian pislia Dobromylskoi reformy [Sylvetics of the first Basilians after the Dobromil reform]. *Zapysky ChSVV*. Ser. II, sek. II, t. XI (XVII), s. 451–522. Rym: V-vo ottsiv-vasyliian [in Ukrainian].
- Mytsko, I.** (1998). *Sviatouspenska Lavra v Unevi (kinets XIII st. – kinets XX st.)* [Holy Assumption Lavra in Unev (end of the 13th century – end of the 20th century)]. Lviv: Svichado, s. 203–204 [in Ukrainian].
- Patrylo, I.** (1982). Narys istorii Halytskoi Provintsii ChSVV [Essay on the history of the Galician Province of ChSVV]. *Zapysky ChSVV*. Ser. II, sek. II, t. XI (XVII). Rym: V-vo. ottsiv-vasyliian, s. 43–130 [in Ukrainian].
- Patrylo I.** (1988). Narys istorii Vasyliian vid 1743 do 1839 r. [An outline of the history of the Vasiliyans from 1743 to 1839. Notes of the ChSVV]. *Zapysky ChSVV*. Ser. II, sek. II, t. XIII (XIX). Rym: V-vo, ottsiv-vasyliian, s. 183–283 [in Ukrainian].
- Pidruchnyi, P.** (1988). Vasyliianskyi Chyn vid Beresteiskoho Ziednannia (1596) do 1743 r. [The Basilian Order from the Berestei Union (1596) to 1743. Notes of the ChSVV]. *Zapysky ChSVV*. Ser. II, sek. II, t. XIII. Rym, s. 93–182 [in Ukrainian].
- Skruten, Y.** (1924). Zhyttiepysy Vasyliian. Vyimok z rukopysnoho zbirnyka mytropolity L. Kyshky [Vasiliyan's biographies. Excerpt from the manuscript collection of Metropolitan L. Kishka]. *Zapysky ChSVV*. T. I. Vyp. 1. S. 35–56. Zhovkva: V-vo Misionar [in Ukrainian].
- Skruten, Y.** (1926). Storinky z istorii monastyrskoi shkoly v Lavrovi [Pages from the history of the monastery school in Lavrov]. *Zapysky ChSVV*, T. II, s. 437–438 [in Ukrainian].
- Skruten, Y.** (1939). Dubicki Glicery Grzegorz (1738–1813). *Polski Słownik Biograficzny*. T. V. Kraków, s. 426–427 [in Polish].
- Smutok, I.** (2018). *Ruska shliakhta Peremyshl'skoi zemli (XIV–XVIII st.). Istoryko-henealohichne doslidzhennia* [Russian nobility of the Przemyśl land (XIV–XVIII centuries). Historical and genealogical research]. Kyiv [in Ukrainian].
- TsDIAUL** – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lviv [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv].
- Choma, J.** (1953). Maximilianus Rylo episcopus Chelmensis et Peremyliensis (1759–1793). Romae: PP Basiliani [in Polish].
- Derwich, M.** (2014). Klasztor a miasto w średniowieczu w historiografii europejskiej. Proba podsumowania. *Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym* (Opera ad historiam monasticam spectantia. Ser. 1, coll. 4), s. 21–50. Wrocław-Opole, 2000 [in Polish].
- Getka, J.** (2017). *U progu modernizacji. Ruskojęzyczne drukarstwo bazylikańskie XVIII wieku*. Warszawa [in Polish].
- Hanrahan, J.** (1973). The Basilian Fathers, 1822–1972: A Documentary Study of One Hundred and Fifty Years of the History of the Congregation of Priests of St. Basil Basilian. Romae: PP Basiliani [in English].
- Lorens, B.** (2014). *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743–1780*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014 [in Polish].
- Nabywaniec, S.** (1998). Diecezja przemyska greckokatolicka w latach 1772–1795. *Premisla Christiana. Przemyśl*, 1992/1993, s. 9–294 [in Polish].
- Pidlypczak-Majerowicz, M.** (2012). Książka i biblioteka bazylikańska w XVII–XVIII w. oraz wpływ kasat na stan ich zachowania i opracowania. *Hereditas Monasteriorum*. Vol. 1, s. 85–97 [in Polish].
- Szegda, M.** (1976). Bratkowski Jerzy Onufry (ok. 1722–1790). *Encyklopedia Katolicka*. T. II. Lublin, s. 1045–1046 [in Polish].
- Szegda, M.** (1976). Zakon Bazylianów sw. Josafata. *Encyklopedia Katolicka*. T. II. Lublin, s. 139–143 [in Polish].
- Wawryk, M.** (1971). De studiis philosophico-theologicis in provincia Rutheno-Ucraina OSBM s. XVIII eorumque manualibus. *Analecta OSBM*. Ser. II, sec. II, vol. VII (XIII), fasc. 1–4. Romae: PP. Basiliani, s. 85–113 [in Latin].

- Welykyj, A.** (1959). Epistolae Metropolitanorum Kioviensium Catholicorum Leonis Kiška, Athanasii Szeptyckij, Floriani Hrebnyckij (1714–1762). *Analecta OSBM*. Ser II, sec. III, vol. IV. Romae: PP. Basiliani [in Latin].
- Wereda, D.** (2013). *Biskupi unickiej metropolii kijowskiej w XVIII wieku*. Siedlce-Lublin [in Polish].
- Wojnar, M.** (1958). De Protoarchimandrita Basilianorum (1617–1804). Romae: PP Basiliani [in Latin].
- Wojnar, M.** (1974). Basilian seminaries, colleges and schools (XVII– XVIII). *Analecta OSBM*. Ser. II, sec. II, vol. IX. Romae: PP. Basiliani, s. 48–63 [in Latin].
- Wołyniak** (Giżycki I.M.). (1904). Z przeszłości zakonu bazylianskiego. *Przewod. Nauk. i Lit.* T. 32, s. 65–82 [in Polish].

*Стаття надійшла до редакції 19.08.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 20.09.2023 р.*